

ASPECTE ALE EDUCAȚIEI PENTRU PATRIMONIUL ETNOGRAFIC ÎN CADRUL RELAȚIEI MUZEU-ȘCOALĂ PRIMARĂ

Florentina Pleniceanu¹

florentinapleniceanu@yahoo.com

Keywords: *primary school, museum, education, heritage.*

Abstract: *Aspects of education for ethnographic heritage in the museum – primary school relation. The project presents the educational development of the local ethnographic heritage using methods of formal education. The activities have created a strong connection between schools and the Iron Gates Region Museum from Drobeta Turnu Severin because the museum's role in education was better understood.*

O primă analiză asupra modului de prezentare a unei expoziții de bază din muzeu relevă faptul că aceasta se face avându-se permanent în vedere vârsta publicului vizitator, una din preocupările de bază ale muzeografului fiind punerea în valoare a patrimoniului muzeal într-un mod corespunzător.

Metodele folosite, bazate pe observația îndelungată și pe experiențe, au un caracter rațional și se aplică de la caz la caz, acestea se generalizează sau se individualizează în funcție de profilul secției vizitate, de obiectivele propuse, de caracteristicile psiho-pedagogice ale grupului de copii. Cum, în cazul de față, vizitatorul am stabilit că este școlarul de vârstă mică, vom prezenta metodele de desfășurare a unor întâlniri cu caracter instructiv-educativ în secția de Etnografie și Artă Populară a Muzeului Regiunii Porților de Fier.

Expoziția este organizată tematic, cu valențe didactice și are avantajul dovezilor palpabile, tridimensionale, conferind muzeului capacitatea de a prezenta sinteze referitoare la cultura materială și spirituală iar relațiile interinstituționale scot în evidență căi de colaborare, mijloace și metode care trebuie însușite și aplicate diferențiat.

Pornind de la vizita tradițională, planificată sau inopinată, orice școală poate concepe și realiza acțiuni împreună cu muzeul, propunându-și concret scopul, tematica și modul de îndeplinire a obiectivelor propuse.

Materialul didactic, de data aceasta, va fi *obiectul de patrimoniu* iar o metodă eficientă de pregătire a elevilor este stârnirea curiozității, adică învățarea prin descoperire.

La prima vedere, expoziția de Etnografie și Artă Populară este pentru copii o colecție de obiecte, fiecare cu o denumire, despre fiecare existând informații: proveniență, mod de realizare, datare, valori neconștientizate, a căror denumire populară poate nu o vor ține minte; vor rămâne însă cu îndemnul de a respecta valorile tradiționale și vor înțelege că acestea dovedesc relația omului cu mediul, timpul și spațiul.

¹ Florentina Pleniceanu, muzeograf, Muzeul Regiunii Porților de Fier.

Pentru școlarul mic, expoziția se particularizează narativ, *povestirea* fiind cea care asigură asimilarea informației la clasele I–IV. Este metoda care nu exclude însă *explicația* și care respectă ordonarea obiectelor în timp și spațiu.

Expunerea, o altă metodă importantă a educației în muzeu, înseamnă un volum mare de informații pe care muzeograful le aduce într-un cadru stimulat care contribuie la dezvoltarea imaginației prin numeroasele obiecte prezentate în modul care se stabilește de comun acord cu dascălul. Este metoda folosită de dascălul care trebuie să fie documentat asupra patrimoniului muzeal sau de către muzeograful familiarizat cu practica pedagogică. Se poate spune că este metoda cea mai des folosită în activitățile din cadrul unui parteneriat educațional.

Dacă învățătorul stabilește că vârsta nu este un impediment, muzeograful generează discuții care transformă expunerea în *dezbateri*. Copiilor li se permite întreruperea firului de vizitare și revenirea la anumite obiecte ori de câte ori doresc, lucru care face ca învățarea în muzeu să fie mai plăcută decât cea de la clasă și să pară neorganizată din cauza mișcărilor produse în expoziție.

Întrucât școlarii sunt obișnuși să pună și să răspundă la întrebări, nu va fi o noutate *conversația* (dialogul), metodă prin care muzeograful îi antrenează în învățarea în muzeu și dacă libertatea curiozității lor nu este limitată, putem spune că și la muzeu s-a folosit *demonstrația*, metodă care, de asemenea, este des folosită la clasă.

Curiozitatea și interesul sunt trăsături care la vârstele mici cer un răspuns imediat. De aceea, atunci când sunt în expoziție, le este permisă revenirea ori de câte ori doresc la anumite obiecte. Acestea în mod sigur sunt expodate cu formă și culoare vie, interesante pentru vârsta mică doar pentru aspectul exterior și pentru care formulează întrebări a căror natură este euristică. Intervine talentul de pedagog al muzeografului care explică cum și în ce fel obiectele prezentate în expoziție sunt lucrurile care ne-au dat identitate națională, mod de viață și cultură.

Jocul, utilizat tot mai mult în ultimii ani ca metodă de învățare, constituie un mod de a transmite informații greu accesibile școlarului mic și în muzeu, unde semnificația strict pedagogică permite înțelegerea relațiilor de la simplu la complex, iar dacă jocul este folosit în timpul unei *excursii tematice*, cu atât mai mult muzeul devine pentru copii prietenul care oferă informații folositoare într-un mod pe care îl vor prefera în fața activităților de învățare desfășurate la clasă.

Pentru a proba metodele amintite am inițiat un proiect asociat expoziției de bază din secția de Etnografie și Artă Populară, *Satul tradițional mehedințean văzut prin ochii copilului*, (v. Anexa I) căruia i-am subsumat o primă serie de activități, toate menite să explice pe înțelesul școlarului mic portul popular, tradițiile, meșteșugurile, obiceiurile din satul mehedințean de odinioară, să cultive dragostea pentru acestea și să dezvolte sentimentul de respect pentru valorile tradiționale.

Activitățile s-au desfășurat conform metodologiei prezentate în proiect, întocmindu-se o fișă de lucru pentru fiecare activitate (v. Anexa II). Rubricația fișelor este următoarea:

- locul desfășurării;
- muzeograf organizator;
- colaboratori;
- tema;
- scopul;
- metode folosite;
- descrierea activității;
- rezultate.

Metodele prezentate în activitățile realizate cu școlarii de vârstă mică asigură creșterea eficienței procesului de învățământ și deopotrivă a acțiunii cultural-educative. Prin relația permanentă cu muzeul, învățământul câștigă formarea personalității complexe a copilului antrenându-l în activități cultural-educative într-un cadru și cu mijloace optime obținute prin efortul conjugat al dascălului și muzeografului.

Un alt câștig al acestor activități a fost transmiterea celor văzute și învățate despre satul tradițional de către copiii părinților, fraților, câțiva părinți relatând cum acasă copiii încearcă să realizeze vase din lut așa cum li s-a explicat în muzeu și cum li s-a arătat în atelierul olarului cu ocazia excursiei tematice organizată de muzeu. Excursia a constituit un prilej de cunoaștere a zonei în care trăiesc, o posibilitate de a culege informații despre oamenii locului și un mijloc de recreere într-un mod constructiv.

Activitățile stabilite pentru anul școlar 2009–2010 s-au încheiat cu un chestionar la care copiii au răspuns ușor, lucru ce dovedește un câștig pentru ei și pentru muzeu, construindu-se astfel o relație solidă între cele două instituții educaționale.

Prin valorificarea expoziției de Etnografie și Artă Populară a muzeului severinean, în activitățile proiectului amintit am încercat să facem dovada educației prin intermediul culturii, a faptului că impactul cu obiectul de patrimoniu prezentat de muzeu crează contextul ce favorizează o educație complexă.

Anexa I – Proiect asociat expoziției de bază din Secția de Etnografie și Artă Populară a Muzeului Regiunii Porților de Fier

Perioada de desfășurare: 12 aprilie – 14 mai 2010

Satul tradițional mehedințean văzut prin ochii copilului

Muzeul Regiunii Porților de Fier	Școala cu cls. I-VIII Teodor Costescu	Școala cu cls. I-VIII Șișești
Secția de etnografie și artă populară	Drobeta Turnu Severin	Muzeul școlar Dragoș Ebetiuc Șișești
Drobeta Turnu Severin		
Director, Dr. Sorina Matacă	Director, Prof. Petruța Lăpădat	Director, Prof. Adriana Burcu

Metodologie:

- Vizită în secția de Etnografie și Artă Populară;
- Expuneri tematice:
 1. portul popular – însemn al identității culturale;
 2. instalații tehnice țărănești;
 3. meșteșuguri.
- Interviuri realizate de către elevi cu cele mai vârstnice persoane din familie;
- Prezentarea unei colecții de Artă Populară pe suport electronic;
- Vizită la Muzeul de istorie și etnografie „Dragoș Ebetiuc” din Șişești;
- Prezentarea unui meșteșug practicat în trecut și în prezent într-un atelier de olărit din com. Șişești;
- Microexpoziția de obiecte vechi aparținând familiei fiecărui copil;
- Lecturi, povestiri, activități artistico-plastice;
- Program artistic.

Obiective:

- Redescoperirea și promovarea valorilor tradiționale strămoșești;
- Cunoașterea și înțelegerea de către elevi a tradițiilor mehedintene;
- Cultivarea dragostei pentru tradițiile, obiceiurile din satul mehedintean;
- Dezvoltarea sentimentului de respect și apreciere a valorilor.

Argument: Tradiția, obiceiurile, portul și folclorul sunt comori inestimabile care definesc un popor.

Grup țintă: Elevii din învățământul primar.

Activitățile se vor desfășura în spațiile Muzeului Regiunii Porților de Fier, în sala de clasă a Școlii Teodor Costescu în care învață elevii clasei a IIIa A, în sala Muzeului „Dragoș Ebetiuc” din Șişești, într-un atelier de olărit din com. Șişești.

Toate activitățile însoțite de fotografii vor fi prezentate într-un pliant.

Florentina Pleniceanu, muzeograf – Muzeul Regiunii Porților de Fier.

Tamara Sîrboiu, institutor – Școala cu clasele I – VIII - Teodor Costescu.

Titu Dinuț, profesor – Școala cu clasele I – VIII - Șişești.

Anexa II – Fișe de activitate

Fișa 1

Locul de desfășurare: Drobeta Turnu Severin, Muzeul Regiunii Porților de Fier, Expoziția de Etnografie și Artă Populară.

Muzeograf organizator: Florentina Pleniceanu.

Colaboratori: Tamara Sîrboiu, institutor; elevii clasei a IIIa A, Școala Theodor Costescu.

Tema: Portul popular – însemn al identității culturale.

Scopul: cunoașterea caracteristicilor portului popular mehedintean.

Metode folosite: descrierea, conversația, exercițiul (desene cu personaje în costume populare).

Descrierea activității: Copiii au vizitat expoziția de bază a secției de Etnografie și Artă Populară. Ghidajul particularizat, puternic narativ, s-a transformat în conversație, elevii punând întrebări și aducând informații despre piesele costumului popular îmbrăcat uneori și azi la nedeile din satele unde trăiesc bunicii lor.

Rezultate: Impresiile acumulate au fost descoperite de doamna învățătoare Tamara Sîrboiu în desenele realizate de copii cu diverse ocazii.

Fișa 2

Locul de desfășurare: Drobeta Turnu Severin, centrul orașului în sărbătoare.

Muzeograf organizator: Florentina Pleniceanu.

Colaboratori: Tamara Sîrboiu, institutor; elevii clasei a IIIa A, Școala Theodor Costescu.

Tema: prezentarea meșteșugurilor practicate de meșterii populari din țara noastră.

Scopul: dezvoltarea respectului pentru valorile tradiționale ale creației populare; dezvoltarea simțului artistic și a spiritului practic.

Metode folosite: vizitarea târgului de meșteri populari organizat de Muzeul Regiunii Porților de Fier în cadrul *Zilelor Severinului*, sărbătoarea orașului.

Descrierea activității: Punctul de pornire a activității a fost sala de expoziție a secției de Etnografie și Artă Populară a Muzeului Regiunii Porților de Fier, unde li s-a vorbit copiilor despre prelucrarea lemnului, industria casnică textilă, prelucrarea metalului. Târgul a fost binevenit întrucât aici copiii au putut vorbi cu meșterii populari, li s-a permis atingerea obiectelor expuse și un moment extraordinar a fost întâlnirea cu meșterii renumiți din Bucovina, care le-au vorbit despre încondeierea ouălor, după ce și ei au prezentat într-o minunată expoziție ouăle încondeiate la atelierele de lucru organizate pentru dezvoltarea sentimentului de respect față de sărbătorile creștinătății și față de ingeniozitatea și priceperea dovedite de țaranul român în actul de creație artistică (în care a transformat obiectul necesar din casa și gospodăria sa).

Rezultate: Rezultatul a fost cel sperat, copiii reușind să constate singuri diferența dintre obiectele expuse de meșterii adevărați și cele expuse de comercianți.

Fișa 3

Locul de desfășurare: Drobeta Turnu Severin, Muzeul Regiunii Porților de Fier, Expoziția de Etnografie și Artă Populară.

Muzeograf organizator: Florentina Pleniceanu.

Colaboratori: Tamara Sîrboiu, institutor; elevii clasei a IIIa A, Școala Theodor Costescu.

Tema: Instalații tehnice țărănești.

Scopul: creșterea interesului pentru mărturiile păstrate de-a lungul timpului.

Metode folosite: explicația, discuția.

Descrierea activității: Pornind de la asemănarea cu o casă pe care copiii au găsit-o la moara cu ciură, am prezentat materialul și elementele din care este realizată moara, modul de funcționare a acesteia.

Rezultate: După discuțiile despre mijloacele rudimentare avute la îndemână de străbunii noștri, copiii și-au exprimat admirația față de țăranul

român și, sub impresia celor văzute și auzite, au confirmat cum s-au priceput mai bine rolul muzeului în educație.

Fișa 4

Locul de desfășurare: Com. Șișești, Muzeul școlar *Dragoș Ebetiuc*, Școala generală.

Atelierul ceramic al primăriei com. Șișești, jud. Mehedinți.

Muzeograf organizator: Florentina Pleniceanu.

Colaboratori: Tamara Sîrboiu, institutor; elevii clasei a IIIa A, Școala Teodor Costescu, Titu Dinuț, profesor, Școala cu clasele I – VIII Șișești, Sebastian Popescu – meșter popular.

Tema: Meșteșuguri tradiționale.

Scopul: prezentarea unor străvechi meșteșuguri practicate și azi în satele mehedințene.

Metode folosite: excursia tematică.

Descrierea activității: În muzeul școlar, copiilor le-au fost prezentate o serie de obiecte care dovedesc istoria locului, li s-a vorbit despre meșteșugul practicat de câțiva localnici și azi și au asistat la procesul de obținere a unui obiect de lut în atelierul olarului.

Rezultate: Interesați de tot ce au văzut și au auzit, au hotărât ca în viitor să viziteze ateliere unde pot vedea cum s-a lucrat tot ce au văzut în muzeul severinean, în muzeul școlar de la Șișești și tot ce au mai găsit și recunosc a fi obiecte lucrate tradițional în casele bunicilor.

Fișa 5

Locul de desfășurare: Drobeta Turnu Severin, Școala Teodor Costescu, clasa a IIIa A.

Muzeograf organizator: Florentina Pleniceanu.

Colaboratori: Tamara Sîrboiu, institutor; elevii clasei a IIIa A, Școala Teodor Costescu.

Tema: prezentarea unei colecții de Artă Populară pe suport electronic.

Scopul: sensibilizarea copiilor pentru a deveni păstrători ai portului și meșteșurilor tradiționale.

Metode folosite: vizionarea înregistrărilor pe CD a colecției de obiecte de Artă Populară a familiei Doina și Teodor Grigore; discuții.

Descrierea activității: În sala de clasă, împreună cu doamna învățătoare, am pregătit vizionarea unui CD, înregistrare care a demonstrat copiilor pasiunea colecționarilor particulari pentru arta populară românească.

Rezultate: Cumpărate sau primite de pe teritoriul țării și din afara sa, obiectele expoziției prezentate au arătat copiilor în primul rând unitatea tehnicii de realizare a multora dintre ele, iar similitudinile descoperite la obiectele tradiționale românești și cele străine au trezit curiozitatea copiilor.

Fișa 6

Locul de desfășurare: Drobeta Turnu Severin, Școala Theodor Costescu.

Muzeograf organizator: Florentina Pleniceanu.

Colaboratori: Tamara Sîrboiu, institutor; elevii clasei a IIIa A, Școala Theodor Costescu.

Tema: Amintiri din casa bunicilor.

Scopul: realizarea unei microexpoziții de obiecte vechi aparținând familiei fiecărui elev, prezentarea interviurilor pe care elevii le-au luat membrilor mai în vârstă ai familiilor lor.

Metode folosite: discuții despre ingeniozitatea și priceperea oamenilor care au lucrat obiectele expuse.

Descrierea activității: În sala de clasă, copiii au încercat realizarea unei microexpoziții cu obiecte găsite în casele bunicilor care trăiesc în satele mehedintene și au povestit ce au aflat de la aceștia despre obiceiurile și meșteșurile practicate aici.

Rezultate: După toate activitățile prevăzute în proiect, printr-un chestionar prin care am verificat eficiența orelor petrecute împreună cu copiii, am avut surpriza plăcută să aflăm că mulți dintre ei își doresc să lucreze peste ani în muzeu. De ce? Răspunsul a venit din partea unei fetițe care a constatat că muzeul, prin activitățile sale, demonstrează vocația educațională pe care o are.

Fișa 7

Locul de desfășurare: Muzeul Regiunii Porților de Fier, expoziția de Etnografie și Artă Populară.

Muzeograf organizator: Florentina Pleniceanu.

Colaboratori: Tamara Sîrboiu, institutor, elevii clasei a IIIa A, Școala Teodor Costescu.

Invitați: Oana Nicoleta Pîrvan, meșter popular, Irina Zoican, interpret de muzică populară.

Tema: Întâlnirea cu creatorul popular.

Scopul: apropierea de valorile culturii tradiționale prin arta spectacolului și prin dialogul cu creatoarea populară.

Descrierea activității: În spațiul expoziției de bază din secția de Etnografie și Artă Populară, elevii au prezentat într-o scenetă secvențele unei șezători tradiționale și, cum copiii rezonează la frumos, au lucrat, au cântat și au jucat așa cum li s-a povestit că se-ntâmpla la șezătoarea din satul de odinioară.

Rezultate: S-a constatat interesul sincer pentru mai buna cunoaștere a tradițiilor și obiceiurilor din zona în care locuiesc.

